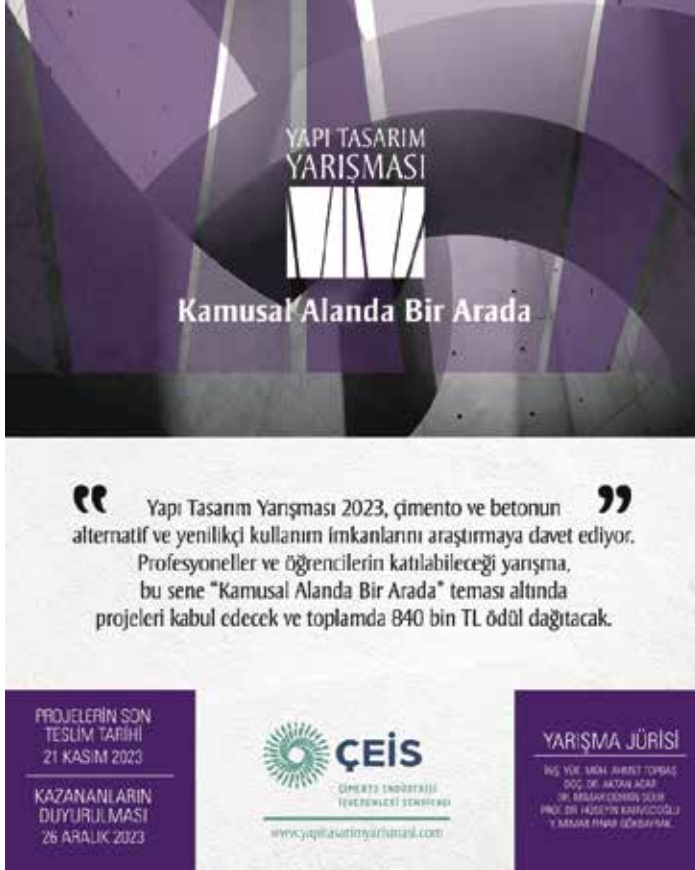

“yapı tasarım yarışması 2023”: kamusal alanda bir arada

YAPI TASARIM YARIŞMASI
Kamusal Alanda Bir Arada

“ Yapı Tasarım Yarışması 2023, çimento ve betonun alternatif ve yenilikçi kullanım imkanlarını araştırmaya davet ediyor. Profesyoneller ve öğrencilerin katılabileceği yarışma, bu sene “Kamusal Alanda Bir Arada” teması altında projeleri kabul edecek ve toplamda 840 bin TL ödül dağıtacak. ”

PROJELERİN SON TESLİM TARİHİ
21 KASIM 2023

KAZANANLARIN DUYURULMASI
26 ARALIK 2023

ÇEİS
ÇİMENTO ENDÜSTRİSİ İŞVERENLERİ SENDİKASI
www.yapitayarişması.com

YARIŞMA JÜRİSİ
İNŞ. YER. AHL. AHMET TOPBAŞ
DOÇ. DR. AKTAN ACAR
DR. BİLGEHAN ÇERİKSİZ
PROF. DR. HÜSEYİN KAHVECİOĞLU
Y. MANSUR İNAN GÖKBAYRAK

Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası'nın (ÇEİS), çimentonun estetik ve yenilikçi kullanım alanlarının keşfedilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla düzenlediği “Yapı Tasarım Yarışması”nın üçüncüsü için kayıtlar, 1 Ağustos 2023 tarihinde başladı. İlk defa 2019 yılında hayata geçirilen ve sektöre önemli bir soluk kazandıran yarışma, bu yıl “Kamusal Alanda Bir Arada” teması altında 21 Kasım 2023 tarihine kadar başvuruları kabul edecek. Yarışmanın jüri üyeleri Ahmet Topbaş, Aktan Acar, Dürrin Süer, Hüseyin Kahvecioğlu ve Pınar Gökbayrak bu yılın temasını değerlendirirken yarışmacılardan beklentilerini ve tasarım süreçlerinde göz önünde bulundurmaları gereken önemli noktaları açıklıyor:

Ahmet Topbaş: Yeni yüzyıl bir teknoloji, bilim, mühendislik ve tasarım devrimini getirdi. Bununla beraber dünyamızın kaynakları, atmosferi, suyu ve havası hakkındaki bilgi seviyemizi ve kaygılarımızı arttırdı. Hem bu teknolojik devrim hem de dünyanın, doğanın ve insanlığın sürdürülebilirliği aynı anda düşünülmeli. İnsanlık olarak, Türkiyeliler olarak, teknik meslek sahipleri olarak iki konuyu dengede götürümler, akıl ve tasarımı işinde özgünce kullananlar fark yaratıyor. Tasarımları, ürünleri, konstrüksiyonları bu dengeyi koruyabilenler yeni yüzyılın manasını kavramış olanlardır. Beton bu dengeli mühendislik ve tasarımın neresinde olmalı? Bu müthiş yapay taş malzeme hem insanlığa hem ülkemiz vatandaşlarına ortak kullanım ürünleri, alanları, mekânları, konstrüksiyonları tanımlarken nasıl inovatif olabilir? Eski tekniklerde eksik olan neydi? Tarihten iyi ve kötü örnekler nelerdi? Eskiye aklımızda tutarak, geri dönüştürerek, israfı önleyerek, karbon ayak izimizi düşürerek nasıl yapısal ürünler geliştirebiliriz?

Bir betonarme kirişin yaptığı işin yarısı kendini taşımaktır. Binaları, döşemeleri, insanları taşımak, yaptığı işin statik olarak sadece yarısı olabilir. Bu verimsizlik kabul edilebilir

1

mi? Daha verimli yapısal bileşenler, sistemler mümkün değil mi? Kemerler, kabuklar eskiden bu verimliliğin örnekleriydi. Bir kemer eğilme yükü almaz, basınç altındadır. Çelik bir katener eğilme almaz, ari bir çekme yükü altındadır. Felix Candela'nın dediği gibi "en pahalı gerilme, eğilmedir!". Kirişler ve deprem kuvveti altında sadece kolon-kiriş çerçevelerden oluşmuş sistemler ari eğilmeye maruz kalır. Bu ne kadar verimlidir? Kendi ağırlığı dışında sadece %50 oranında iş yapan sistemlerdir bunlar.

Oysa beton ve kompozitlerinin bundan çok daha verimli olduğu tasarımlar mevcuttur. Bunlar endüstriyel olamaz mı? Bunların içine elektromekanik, yalıtım, kaplama, estetik, renk katılamaz mı? Bir taşla birkaç kuş vurulamaz mı? Robotik ve *off-site* üretimler, ön üretilmiş beton elemanlar bu konuda yardımcı olamaz mı? Bu soruları cevaplayan ve bize ışık tutan bir sürü usta işi beton strüktür tarihte mevcuttur. Haydi devam edelim; tarihten iyisiyle kötüsüyle ders alıp, bir adım öteye gidelim.

Bugün dünyadaki karbon salınımının %20-30'u inşai faaliyetlerden kaynaklanmaktadır. Bazı kaynaklara göre bu yüzde daha da fazladır. Bu inşai faaliyetin yaklaşık yarısı "betonarme döşeme" ve ona bağlı tekniklerdendir. Yani sadece döşemede düz konvansiyonel

2

betonarmeye müdahale edebilssek, dünya karbon salınımının azaltılmasına yapabileceğimiz katkıyı bir düşünün.

Teknik meslek sahiplerinin sorumluluğu hem yapı yatırımcısına, hem doğaya, hem ülkeye, hem insana hem de dünyadır. Yarışmacıların yaratıcılıklarını bu sorumluluklarla koşturduğu sunumları heyecanla bekliyoruz. Haydi beraber yaratalım ve öğrenelim.

Aktan Acar: Tasarım, fikirlerin "vücuda gelme" olanağıdır. Bu olanağın maddi koşullarının başında malzeme gelir. Malzeme, biçim, strüktür, konstrüksiyon hepsi birer maddi koşuldur ve hepsi de birer "dayanışma" türüdür. Tek başınayken kırılabilir olan, hatta kendi varlığının yüküyle bile başa çıkmakta zorlanan unsurların, maddelerin, "şeylerin", birlikte evrenin kuvvetlerle dengeli bir etkileşime girebilme ihtimalidir. Parçacık fiziğinin standart

1 İnş. Yük. Müh.,
P.E. Ahmet Topbaş,
ATTEC Yapısal
Tasarım Kurucu ve
Yöneticisi

2 Doç. Dr. Öğretim
Üyesi Aktan Acar,
TOBB Ekonomi
ve Teknoloji
Üniversitesi, Mimarlık
Bölümü

3 Yapı Tasarım
Yarışması 2019
Profesyonel Kategori
1.'si "Kentsel
Katalizör" projesinin
İzmir Gaziemir'deki
uygulaması,
Tasarımcılar: Mimar
Emrah Akpınar (Nar
Design) ve Yüksek
Mimar Mete Keskin
(MEES Mimarlık)

3

4

evren modelinden hareketle bizim payımıza düşen çoğunlukla yer çekimi kuvveti olmakla birlikte bu ifade diğer 3 kuvvetin işaret ettiği etkileşime genişletilebilir elbette. Beton bunların arasında en çok konuşulana, en çok kullanılanı, bu “popülerliği” ile kıyaslandığında, belki de “çok iyi bilindiği yanıyla” üzerinde en az düşünülenlerinden biri.

Oysa beton, tüm o plastisitesi, ucuzluğu, basitliği ile hayatımıza biçim veriyor.

“Kamusallık” da bir dayanışma biçimi olarak değerlendirilebilir. Malzemeden, strüktürden, yapıdan farklı olarak dinamik bir etkileşimle ortaya çıkıyor. Kendisini olanaklı kılan “uzam”la ilişkisi de devingen. Evrenle, gezegenimizle, kendimizle, çevremizle ilgili keşiflerimiz, önermelerimiz, anlayışımız değiştikçe kamusalığımız da kamusal alanımız da güncelleniyor. Kişisel alanımızdan başlayıp evrendeki yerimize kadar uzanan yeni kamusalıklar, yeni dayanışma biçimleri, evreni ve ilişkilerimizi düzenlediğini düşündüğümüz kuvvetlerle yeni iletişim ve etkileşim biçimleri şekilleniyor.

Yapı Tasarım Yarışması 2023, bu devingen oluş halini, yeni dayanışma biçimlerini araştırmayı odağına alıyor. Malzemeden başlayıp evrenle ilişkimize uzanan bir soruşturma ile kamusalık üzerine düşünmeye çağırıyor yarışmacıları. Çağrı metni, değişen iklimin, ekonomilerin, ihtiyaçların, tasarımı ve üretimi

zihnin ve bedenin ötesine taşıyan teknoloji ve olanakların baskısı altındaki tasarımcının bu dayanışma içindeki yerini ve rolünü de tartışmaya açıyor.

Şimdi evrenin ve toplumun kuvvetlerine “dayan”mak yerine onlarla “dayanışma”, etkileşime girme potansiyeli taşıyan fikirlere vücut verecek yenilikçi bakışlar için tasarlama zamanı.

Dürrin Süer: Bu yarışma odağına bir malzemeyi -ÇİMENTO|BETON’u- alan bir YAPI TASARIM yarışmasıdır. Tasarımda malzeme ve potansiyellerinin, yenilikçi hâlinin başat olması önemsenmelidir. Özellikle betonun demirle birleşiminden oluşan betonarme halinin yaygın kullanıldığı çimento | beton malzeme, Türkiye’de niteliksiz yaşam alanlarının ve kentlerin betimleyicisi olarak ifade edilmekte. Yarışma ile yapı üretiminde öne çıkan malzemenin potansiyellerini göz ardı eden bu olumsuz yargıyı dönüştürmek için, malzemenin konvansiyonel kullanımına alternatifler geliştirilmesi, karışım ve kalıplamada yeni üretim, uygulama yöntemlerinin denenmesi, yenilikçi hâllerinin kullanılması hedeflenmekte, yarışmada öne çıkan önerilerin uygulanarak görünürlüğünün sağlanması amaçlanmaktadır.

Yapı Tasarımı, bulunduğu çevreyi değiştiren, dönüştüren büyük bir güç. Değişim ve dönüşümün yıkıcı nitelikte olmaması, yapı üretiminde kaynakların verimli kullanılması, doğal çevre sürdürülebilirliğinin öncül bir değer olması tasarımın önemli bir sorumluluğudur. Bu yaklaşımla öne çıkan düşünce ve tavırlardan bazıları, yapı çevrenin yeniden ele alınmasında, mevcut yapı stoklarının değerlendirilmesi ve malzeme olarak artık ve atıkların yeniden kullanılmasıdır. Bu bağlamda yarışma kapsamındaki önerilerde inşa edilecek alanın %20’sinin beton, kalıp vb. malzemelerin geri dönüştürülerek yeniden kullanıma alınması beklenmektedir.

2019 yılında “Kamusal Alanda Yenilikçi Adımlar”, 2021 yılında “Kentsel Alanda Yenilikçi Yaklaşımlar” temasıyla düzenlenen yarışmanın 2023 yılı teması “Kamusal Alanda Bir Arada” olarak belirlenmiştir. Bu tema ile yarışmacılardan “Bir Arada” olma durumuna mekân tasarımında program senaryosu ve mekân kurgusunda öneri geliştirmeleri beklenmek-

4 Dr. Mimar Dürrin Süer, M artı D Mimarlık

5 Yapı Tasarım Yarışması 2021 Profesyonel Kategori 1.’si “Ekoton”, Tasarımcılar: Yüksek Mimar Dilara Demiralp ve Yüksek Mimar Uğur İmamoğlu

6 Prof. Dr. Hüseyin Kahvecioğlu, İstanbul Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

5

le birlikte, çimento | beton malzemenin ana kurucu malzeme olma özelliğini bozmadan farklı malzemelerle bir araya getirerek performansını güçlendirmesi, ve/veya yenilikçi kullanımlara olanak yaratan fikirleri üretmeleri, mevcut bir yapıya ek ve/veya mevcut yere yeni bir kurguyu önerecek tasarımlardaki tavrın çevreye, bulunduğu yere, canlılara duyarlı ve özenli olması da beklenmektedir.

Üretici - tasarımcı işbirliğini destekleyen yarışma sonrası, ÇEİS'in tasarım ve tasarımcıyı kamu kurumları, yerel yönetimler ile tanıtmak ve tanıştırmak amacıyla ortam hazırlama çabaları, uygulanma şansını yükseltmektedir.

Hüseyin Kahvecioğlu: İki yılda bir düzenlenen ÇEİS Yapı Tasarım Yarışmalarının temel konusu çimento esaslı yapı malzemelerine odaklanıyor. Bu yılın özel teması ise "Kamusal Alanda Bir Arada" mottosu ile kamusal mekânı konu alıyor. Dolayısıyla, bu yılın yarışması mimarlığın çok geniş bir alana yayılan ilgi alanı içinde oldukça uç noktaları kapsayan ilginç bir çerçeve ortaya çıkarıyor. Bir uçta malzeme kimyası, diğer uçta kent hayatı, sosyal çevre, kamusal mekân... Mühendislikten sosyal bilimlere uzanan geniş yelpazenin mimar-

6

lıkla temas ettiği farklı ölçek ve içerikler üzerine düşünmek, yaratıcı çözümler üretmek ve bunu aynı potada ele almak mimari tasarımın doğasını anlamak ve deneyimlemek adına iyi bir fırsat sunuyor.

Çimento esaslı en önemli yapı malzemesi olarak beton, bulunduğumuz coğrafyada en

7

8

7 Yapı Tasarım Yarışması 2019 Profesyonel Kategori 1.'si "Kentsel Katalizör" projesinin İzmir Gaziemir'deki uygulaması, Tasarımcılar: Mimar Emrah Akpınar (Nar Design) ve Yüksek Mimar Mete Keskin (MEES Mimarlık)

8 Yapı Tasarım Yarışması 2019 Profesyonel Kategori 3.'sü "Yeşil Beton" projesinin ÇEİS Genel Merkez Binası'nın ön bahçesindeki uygulaması, Yeniköy, İstanbul, 2021. Tasarımcılar: Doç. Dr. Öğretim Üyesi, Mimar Aktan Acar ve Mimar Yıldırım Yazganarıkın (Fotograf: ÇEİS'in izniyle).

9 Y. Mimar Pınar Gökbayrak, PAB Mimarlık

yaygın kullanılan yapı malzemesi konumunda. Hammaddesine kolay erişim, yüksek teknoloji gerektirmeyen imalat koşulları ve alternatiflerine göre göreceli olarak ekonomik olması, bu yaygın kullanımın nedenleri olarak gösterilebilir. Bu derece yaygın kullanım aynı zamanda bir kalite sorunu da getiriyor. Özel inşa bilgisi ve uzmanlığı olmaksızın kullanılabilirliği olması üretimin kayda değer bir kısmında önemli

nitelik sorunları yaratıyor. Sonuçta, tasarım, uygulama ve kontrol alanlarındaki pek çok aktörün ve faktörün neden olduğu nitelik problemlerinin sorumluluğu, hak etmediği halde doğrudan malzemeye yükleniyor. Oysa doğru koşullarda ele alındığında, beton pek çok yönden yüksek potansiyele sahip özel bir malzeme olarak yenilikçi ve yaratıcı çözümler için tasarımcıya geniş bir imkân sunuyor.

Yarışmanın bu yılki teması olan “Kamusal Alanda Bir Arada” ifadesi, mimarlığın ve çevresel tasarımın belki de zemini en kaygan, kestirilemez ve muğlak olan alanına, kamusal mekâna gönderme yapıyor. Mimari tasarıma atfettiğimiz rolün sınanabilmesi açısından, kamusal mekâna ait tasarımlar ayrı bir potansiyel taşır. Mimarının çevre ve insan davranışı üzerine ne kadar etkisi olabileceğine dair hipotetik öngörülerin gerçekliğe ne mesafede olduğu kamusal mekân tasarımları üzerinden okunabilir. Zira kamusal mekânın tasarımı için net bir programatik çerçeve oluşturmak çoğu durumda sağlam bir zemine oturtulması güç bir yaklaşım. Bu durum bir sorun olduğu kadar tasarım için farklı bir enerji ve potansiyel olarak da ele alınabilir. Yarışma teması çerçevesindeki beklenti, kamusal alanda bir ihtiyacı karşılayacak, bir sorunu çözecek, insanların yaşam konforuna katkıda bulunacak veya mekânın kamusal boyutunu güçlendirecek tasarım önerilerinin geliştirilmesi.

9

Sonuçta, mimarlığın geniş ilgi alanının farklı uçlarına dokunan, farklı disiplinlerin bilgi ve işbirliğine açık, bir uçta son derece somut ve nesnel verilere dayanırken, diğer uçta zihnin sınırlarında gezinmeye imkân veren yarışma çerçevesi, yenilikçi ve yaratıcı düşünceler üretmek için uygun bir alan oluşturuyor.

Pınar Gökbayrak: Çevremizde en çok gördüğümüze, bir süre sonra gözümüz alışır, onu kanıksar ve sorgulamamaya başlarız... Yarışma tema metninde geçen, “sudan sonra en çok tüketilen madde olarak beton” tanıtımı bu anlamda oldukça çarpıcı. Hem profesyonel üretimin hem de gündelik hayatın bu kadar içinde olan bir malzemenin gerek üretim gerek kullanım biçim ve yöntemlerini sorgulamak için, içinden geçtiğimiz paradigmatic ve toplumsal değişimin ilk seslerini bir fırsat hâline getirebilir miyiz?

Doğanın vazgeçilmezliğini bize her geçen gün daha çok hatırlattığı bir dönemde, gezegen üzerinde doğa ile, diğer canlılar ve cansızlar ile kurduğumuz ilişkiyi yeniden düşünmek için artık son şansımız olduğunun işareti dünyanın farklı noktalarından gelen doğal afet ve iklim krizi haberleri. Öte yandan, teknolojinin insanı bir yandan ürküten bir yandan coşkuya sürükleyen hızı ve olanakları olmadan yeni bir dünya hayal etmek de imkânsız. Görünen o ki, paradigmatic bir kırılımin eşiğinde, doğa

ve teknoloji ile kurmaya çalışacağımız yenilikçi ilişki üzerinden üretim ve kullanım alışkanlarımızı sorgulamak doğru bir zaman gibi görünüyor.

Konunun bir ucu, en kanıksadığımız malzemelerden betonun üretim ve kullanım yöntem ve biçimlerini gezegende olup biten tüm bu zihinsel dönüşümden ayrı düşünmemek. Diğer ucu ise, gündelik hayatımızın ta kendisi.

Gezegendeki zihinsel dönüşümün yanısıra toplumsal bir dönüşüm geçirdiğimiz de su götürmez. Bu değişimi iyiye evriltmek, tüm farklılıklarımız ve zenginliklerimizle, insanlar ve diğer canlılarla bir arada nasıl var olabileceğimizin, birlikte kamusal alanın alternatiflerini nasıl mekânsallaştırabileceğimizin de arayışı içinde olmak durumundayız.

Bu yılki Yapı Tasarım Yarışması da “Kamusal Alanda Bir Arada” derken tam da bu meseleleri konu ediniyor; bir arada nasıl var oluruz ve var olurken mekânlarımızı kurduğumuz en alışlageldik malzemenin imkânlarını, dünyanın doğa ve teknoloji odaklı zihinsel dönüşümünün izinde nasıl yeniden tarifleriz?